

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
Ontological Researches
Semi-Annual Scientific Journal
ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
Type: Research

Vol.10, No. 20
Autumn 2021 & Winter 2022

Journal Homepage: www.orj.sru.ac.ir

Critical Analysis of E. J. Lowe's View Regarding Universals

Mehran Najafi¹
Abdolrasoul Kashfi²

Abstract

The universals are one of the controversial topics that have attracted philosophers' attention since Aristotle. E. J. Lowe is an Aristotelian Philosopher who has worked on universals and on other philosophical concept such as substance, accident and so on. This article tries to perform a critical analysis of Aristotelian theory of universals according to E.J.Lowe's viewpoint. We will explain Lowe's argument and his defense in favor of realism will be analyzed. Illustrating weaknesses of opposite theories, he rejects all possibilities but Realist's claim. Lowe believes that his view is able to provide a powerful explanatory framework for natural law. Without universals, Lowe holds, natural events are nothing but permanent regularities that

¹. Islamic philosophy M.A/ University of Tehran, Theology Faculty, corresponding author
mehranajafi71@gmail.com

². Islamic philosophy PhD/ Professor of University of Tehran, Theology Faculty
akashfi@ut.ac.ir

Received: 22/10/2020

Reviewed: 08/11/2020

Revised: 11/09/2021

Accepted: 22/09/2021

originate from accidental generalization. So universals play a key role in his ontological system and only with the aid of them natural laws are justifiable. Propositions of natural laws deal with nature of entities, namely universals, whereas particulars instances by themselves are not able to establish a firm basis for natural laws owing to the fact that particulars refer to existent state of affairs. Following Aristotle, Lowe argues that Immanent universals are more reasonable. He holds that universals are abstract (by abstract, he means the entities that don't have spatiotemporal features) because he thinks that concreteness of universals has some contradictory results (concrete entity is not abstract). We will consider strengths and weaknesses existing in his ideas. Authors believe that universal thanks to their different nature could be (and actually are) concrete.

Keywords: E. J. Lowe, Universal, Realism, Nominalism, Abstract.

Problem Statement

E. J. Lowe holds that universals are abstract entities (by abstracts, he means, what are not in any space and time. In addition, an abstract entity does not enter a causal relation with entities that exist in space and time). He thinks that concreteness of universals leads to a contradiction, namely, characterizing an entity by different and opposite properties. For example, consider "humanity":

It is a universal that has many instances. Accepting Realism, we admit that "humanity" which Aristotle possesses is identical with Plato's humanity. If one believes that humanity is a concrete entity, he/she should consider it as a space and time occupant. In other words, humanity exists in space and time. The universal existing in space and time either is wholly present in every instance or each instance has a part of it. It is obvious that humanity is not distributed in instances because we intuitively know that Aristotle is a human and his humanity does not depend on Plato or other humans. Now, consider that Aristotle is in his home and Plato is in his Academy. It means that they are occupying different places. On the other hand, concreteness of humanity has convinced us to accept that "humanity" is wholly present in place of its instances (Aristotle and Plato). Given symmetry and transitivity of the relation being wholly present in the same place as, Aristotle should be wholly in the same place as Plato which obviously is false.

As concreteness of universals leads to such a problem, Lowe believes in abstractness of universals.

Method

At first step, Lowe's main ideas will be explained. In this part, we will propose definition of universals. Then, we will consider Lowe's argument in favor of Realism, in addition to his critiques about Nominalism, Resemblance theory. Abstractness of universals and its argument will also be explained. In the last part of

the article, we will analyze and evaluate Lowe's arguments and add our view about the concreteness of universals.

Findings and Results

Although E. J. Lowe has developed discussion of universals properly, there are some vague points in his idea about their abstractness. It should be clearly explained that where are universals (by where, we do not refer to place but the world in which they are). Are they in the human's mind? Are they immaterial entities that exist independent of minds? We think that "abstract" in Lowe's ontology could possess two sense: first, a mental entity that depends on human's mind and thought. Second, something that does not depend on the mind. In the latter case, Lowe's universal somehow will end up with "Platonic ideas", while he rejects such a view. The sole difference is that Plato contends that the abstract world has priority over concrete one, whereas Lowe holds that universals depend on their instances. He believes that universals should have some instances and there is no uninstantiated universal. On the other hand, one who interpret "abstract" as "mental", admits of Nominalism indirectly. Nominalists think that universals are only results of mental or linguistic process and there is no universal beyond the mind and language. Therefore, abstractness of universals leads to Platonic ideas or nominalism, both of which Lowe rejects.

The authors believe that universals could be concrete and the problems raised by their concreteness originate from ascribing features of particulars to universals. The nature of universals differs from particulars and such a different nature allow it to scatter across instances.

References

- Aaron R. I. *Two Senses of The Word Universals*. *Mind*. 1939; 48(190):168-185.
- Koons R. C. and Pickavance T. H. *The Atlas of Reality: A Comprehensive Guide to Metaphysics*. Wiley-Blackwell; 2017.
- Locke, J. *An Essay Concerning Human Understanding*, Oxford: Oxford University Press; 1999.
- Lowe E. J. *The Possibility of Metaphysics*, Oxford: Oxford University Press; 1998.
- Rodriguez-Pereyra G. *Resemblance Nominalism: A Solution to the Problem of Universals*. Oxford: Oxford University Press; 2002.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
 Ontological Researches
 semi-annual scientific journal
 ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
 Type: Research

Vol.10, No. 20
 Autumn 2021 & Winter 2022

پژوهش‌های هستی‌شناختی
 دو فصلنامه علمی
 نوع مقاله: پژوهشی
 سال دهم، شماره ۲۰
 پاییز و زمستان ۱۴۰۰
 صفحات ۶۶۹-۶۴۳

بررسی انتقادی دیدگاه ادوارد جانانان لو در باب وجود کلی‌ها

مهران نجفی^۱

عبدالرسول کشفی^۲

چکیده

ادوارد جانانان لو (Lowe, Edward Jonathan) یکی از فیلسوفان بریتانیایی عصر حاضر است که تحقیقات گسترده‌ای روی کلی‌ها انجام داده است. او دیدگاه‌های نام‌گرایی، شباهت‌انگاری، تروپیزم و نظریه کلاف را مورد نقد قرار می‌دهد و در مقابل، واقع‌گرایی را مبنای خوبی برای توجیه پدیده‌های جهان و قانون طبیعت می‌داند. از نظر لو کلی‌ها در عین وابستگی به افرادشان، اموری انتزاعی هستند، یعنی به قلمرو خارج از زمان و مکان تعلق دارند. از نگاه وی همراهی کلی با مصادیقش در زمان و مکان، مستلزم توالی فاسدی مانند اتصاف امر واحد به صفات متضاد است، لذا کلی‌ها نباید در زمان و مکان حضور داشته باشند. نگارندگان این مقاله، جانانان لو را در تبیین نحوه وجود کلی‌ها و جایگاه آن‌ها

^۱. دانشجوی دکتری حکمت متعالیه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، نویسنده مسئول

mehranajafi71@gmail.com
 akashfi@ut.ac.ir

^۲. دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۰۱

تاریخ داوری: ۱۳۹۹/۰۸/۱۸

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۰/۰۶/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۳۱

ناموفق می‌دانند. هرچند که او می‌کوشد از طرفی با نام‌گرایی و از سوی دیگر با مُثَل افلاطونی مخالفت ورزد، اما انتزاعی دانستن کلی‌ها مستلزم یکی از این دو نظریه است. نگارندگان بر این باورند که امور کلی در ضمن زمان و مکان افراد حاضر هستند و اشکال‌هایی که متوجه حضور کلی‌ها در زمان و مکان است، ناشی از خلط احکام جزئی‌ها با کلی‌ها است.

کلمات کلیدی: جانانان لو، کلی‌ها، واقع‌گرایی، نام‌گرایی، شباهت، انتزاعی.

طرح مسئله

یکی از مسائل مهم مابعدالطبیعه، وجود کلی‌ها در عالم خارج است. ریشهٔ چنین مسئله‌ای را می‌توان در آثار افلاطون (۳۴۸/۳۴۷-۴۲۸/۴۲۷ ق.م) و ارسطو (۳۲۲-۳۸۴ ق.م) جستجو کرد. از نظر افلاطون، کلی‌ها متقدم بر جزئی‌ها و در عالمی جدای از مصدق هستند (افلاطون، ۲۰۰۱، ج ۳، ص ۱۷۲۷-۱۷۲۵)، در حالی که ارسطو کلی‌ها را موجود به وجود افراد می‌داند. به عبارت دیگر در نگاه ارسطویی کلی متأخر از جزئی است و تقدم و جدایی مثل نسبت به مصادیق مورد پذیرش نیست (ارسطو، ۲۰۰۶، ص ۶۰-۵۸). فیلسوفان ارسطویی به تبع معلم اول وجود کلی را موجود به وجود افراد آن دانسته‌اند، اما چنین باوری نیازمند تبیین دقیق است. آیا یک امر واحد است که در مصادیق مختلف حضور دارد یا این که تنها مفهوم واحدی از مصادیق انتزاع می‌شود؟ آیا حضور یک امر در مصادیق مختلف، مستلزم اتصاف امر واحد به صفات متضاد نمی‌گردد؟ رابطهٔ امر کلی با جزئی‌های تحت آن چیست؟

مقالهٔ پیش رو می‌کوشد تا به بررسی پرسش‌های فوق بپردازد و اشکالات وارد بر حضور کلی در ضمن افراد مختلف را واکاوی نماید. در پایان خواهیم دید که حضور کلی در مصادیق مختلف بلامانع است و اشکالات مطرح شده، ناشی از خلط احکام بین جزئی‌ها و کلی‌ها است.

پیشینه پژوهش

پیشینهٔ تاریخی این بحث به انکار مُثَل توسط ارسطو بازمی‌گردد. ارسطو بر خلاف افلاطون معتقد است که ذات اشیا از خود آن‌ها جدا نیست (ارسطو، ۲۰۰۶، ص ۶۰). این اختلاف سر منشأ دیدگاه‌های مختلفی در بین فلاسفه گردید. از جملهٔ آن‌ها می‌توان به بحث بر

کلی‌ها در میان قرون وسطی و همچنین فیلسوفان تجربه‌گرا اشاره کرد. علاوه بر این جاناتان لو در آثار خود از زمینه‌ها و همچنین اختلاف نظرهای فیلسوفان معاصر خود مانند دیوید آرمسترانگ (David Armstrong)، سی بی مارتین (Charles B. Martin) و ... نام می‌برد. برغم جستجوهای نگارنده در مقاله‌ها و پایان‌نامه‌های فارسی بررسی این موضوع سابقه‌ای ندارد.

بدنه اصلی مقاله

معنای کلی

از نظر منطق دانان واژه کلی دارای سه معنا است: کلی طبیعی، کلی منطقی، کلی عقلی. گزاره «انسان کلی است» را در نظر بگیرید. در تحلیل مفردات این گزاره، سه اعتبار وجود دارد. اول اینکه «انسان بما هو انسان» را در نظر بگیریم، یعنی انسان را با قطع نظر از هر چیز زائد بر ذاتش؛ در این اعتبار کلیت و عدم کلیت، هر دو از ذات وی ساقط می‌شوند، اعتبار دوم خود «کلی» است، خواه این کلی انسان باشد یا درخت یا هر چیز دیگر. سومین اعتبار نیز از انضمام انسان به کلی به دست می‌آید که ترکیب «انسان کلی» است. قسم اول که ذات انسان با صرف نظر از کلی و جزئی بودن است، کلی طبیعی نام دارد. بنابر نظر مشهور بین فیلسوفان مسلمان، کلی طبیعی در ذهن به وجود ذهنی و در خارج در ضمن افرادش موجود است. قسم دوم کلی بودن و قابلیت صدق بر کثیرین است که تنها در ذهن عارض مفاهیم می‌شود و کلی منطقی نام دارد. از ترکیب قسم اول و دوم، کلی عقلی ساخته می‌شود. لذا «انسان کلی» را کلی عقلی می‌نامند. کلی قسم اول، از سنخ مفهوم نبوده و با قابلیت صدق سر و کار ندارد. کلی طبیعی در حقیقت به معنای امر مشترک بین کثیرین است. لفظ کلی، مشترک لفظی بین دو معنای «قابل صدق بر کثیرین» و «مشترک بین کثیرین» است. در عدم حضور معنای اول در خارج اتفاق نظر وجود دارد. آنچه در مورد آن بحث‌ها و مناقشات فراوان است، رد و اثبات تحقق امر مشترک بین کثیرین در خارج و همچنین نحوه وجود آن است (معلمی، ۲۰۱۵، صص ۱۳۹-۱۳۷). در متون فلسفه غرب نیز لفظ کلی به دو معنا به کار رفته است. یکی ویژگی خاصی که بین برخی از موجودات مشترک است و دیگری مفهومی که بر مصادیق مختلف قابل صدق

است. کلی در معنای اول، امری عینی (Objective) است که در جهان خارج وجود دارد؛ برخلاف کلی در معنای دوم که امری ذهنی (Subjective) است و تنها در ذهن وجود دارد. هرچند که ممکن است معنای دوم ریشه در واقعیت داشته باشد، اما یقیناً با معنای اول تفاوت دارد. (Aaron, 1939, pp 168,169). از این به بعد، هرگاه در این نوشتار نام کلی به میان آید، ناظر به عالم خارج است، مگر آن که خلاف آن ذکر شود. دیدگاه‌های موجود در باب کلی‌ها را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: واقع‌گرایان، نام‌گرایان (Nominalist)، شباهت‌انگاران.

در این نوشتار تمامی فیلسوفانی که تحقق کلی را در خارج (به هر نحوی) تصدیق می‌کنند، زیرمجموعه واقع‌گرایی قرار داده‌ایم. نام‌گرایان، کلی را ناشی از نوعی اعتبار ذهنی برای دسته‌ای از موجودات می‌دانند. از آنجا که نام‌گرایی در توجیه کلمات عام، با مشکل اساسی مواجه بود، دسته‌ای از فیلسوفان سعی کردند با توسل به نظریه شباهت (Resemblance) این خلل را جبران نمایند. در ادامه، نقدهای لو بر گروه‌های مخالف واقع‌گرایی را توضیح می‌دهیم و در آخر ادله او در دفاع از واقع‌گرایی و همچنین دیدگاه او در باب نحوه وجود کلیات در خارج را بیان خواهیم کرد.

تعریف کلی‌ها از نظر لو

از نظر لو، موجودی جزئی است که نتواند دارای مصادیق باشد، ولی خود مصداق موجود دیگری است و موجودی کلی است که می‌تواند دارای مصادیق باشد. (Lowe, 2002, p351). لو واقع‌گرا است و کلی‌ها را در خارج موجود می‌داند. در مقابل دیدگاه واقع‌گرایی رقبای سرسختی چون نام‌گرایی (Nominalism)، نظریه شباهت، نظریه کلاف (Bundle Theory)، تروپیزم (Tropism) وجود دارد. لو تمامی دیدگاه‌های مذکور را مردود می‌شمارد و در مقابل، واقع‌گرایی را تصدیق می‌کند.

نام‌گرایی

نام‌گرایان، وجود کلی‌ها را اعم از انواع (کلی جوهری) و صفات (کلی غیرجوهری) انکار کرده و موجودات متشخص جزئی را تنها ساکنان جهان هستی می‌دانند. یکی از مهم‌ترین

محل‌های نزاع بین واقع‌گرایان و نام‌گرایان، واژگانی است که نشانگر کلیت هستند. به این معنا که بر امور مختلف قابل صدق هستند. برای مثال دو کلمه «صندلی» و «آبی» که به ترتیب از شیء و ویژگی رنگ حکایت دارند، بر امور مختلفی صدق می‌کنند. در مبنای واقع‌گرایی این صدق ناشی از وجود امری کلی است که در تمامی مصادیق حضور دارد. در حالی که نام‌گرایان وجود مصحح خارج از زبان یا ذهن را انکار می‌کنند. به عبارت دیگر، تنها نام‌گذاری و اعتبار بشری است که منجر به دسته‌بندی موجودات خارجی شده است. از نظر نام‌گرایان تمامی موجودات جهان جزئی هستند و واژگان کلی (General Terms) نشانه‌ای از ایده‌های کلی هستند. ایده‌ها نیز با تجرید از زمان و مکان کلی می‌شوند، (Locke, 1999, p396).

پرسشی جدی نام‌گرایی را تهدید می‌کند و آن پرسش این است که چرا دسته‌ای از موجودات را در کنار هم قرار می‌دهیم. چرا یک قناری و یک بلبل خاص را در یک گروه قرار می‌دهیم و به هر دوی آن‌ها نام پرنده اطلاق می‌کنیم؟ در حقیقت نام‌گرایان باید توضیح دهند که چرا نمی‌توان مار را نیز در کنار بلبل و قناری، پرنده نامید. هر سه حیوان مذکور را نمی‌توان تحت مفهوم پرنده، طبقه‌بندی کرد. زیرا عاملی خارجی، ذهن و زبان را از چنین کاری بازمی‌دارد. در سایر طبقه‌بندی‌ها، اعم از دو شخص تحت یک نوع مثل دو بلبل و یا دو ویژگی همسان مثل سرخی گوجه‌فرنگی و سرخی یاقوت نیز همین پرسش پابرجاست. آنچه در اینجا سد راه نام‌گرایی است، اصل صدق‌سازی (Truthmaker Principle) نام دارد. بر اساس اصل صدق‌سازی، هر گزاره صادق (و یا حداقل دارای احتمال صدق) باید توسط امری در جهان خارج صادق شود (Lowe, 2006, p12). هر قضیه‌ای اعم از خارجی، ذهنی یا حقیقی باید در موطن خود دارای ما یزایی باشد که صدق آن را تأمین کند. این موطن می‌تواند عالم ماده، ذهن یا هر چیز دیگری باشد.

پرسش اصلی از طرفداران نام‌گرایی این است که چطور امر واحدی را در امور مختلف می‌یابید؟ چه عاملی باعث می‌شود که تنها تعداد خاصی از اشیا را در یک دسته قرار دهید؟ اینان در توجیه پدیده‌ها به خطا رفته‌اند. برای مثال، حمل محمول «دایره بودن» بر چیزی (و یا اندراج چیزی تحت مفهوم «دایره») ناشی از این حقیقت است که شیء مذکور در

جهان خارج دایره شکل است، در حالی که ایشان ویژگی‌های خارجی را به محمول زبانی (و مفهوم ذهنی) ارجاع می‌دهند (Koons and Pickavance, 2017, p149). یکی از پاسخ‌هایی نام‌گرایان این است که چنین الفاظی بیانگر یک طبقه خاص از موجودات هستند. لو این پاسخ را دوری می‌داند. زیرا براساس آن باید گفت که تنها لفظ «آبی» به اشیایی قابل اطلاق است که در طبقه «آبی» جای گیرند و از طرفی تنها موجوداتی صلاحیت ورود به این طبقه را دارند که «آبی» باشند. پس یک موجود جزئی متعلق به طبقه آبی‌رنگ هاست اگر و تنها اگر آبی‌رنگ باشد (Lowe, 2002, p355). برای طبقه‌بندی یک جوهر و یا عرض خاص، ابتدا باید بدانیم که تحت کدام طبقه قرار می‌گیرند. در حقیقت ما شیء آبی‌رنگ را در طبقه آبی قرار می‌دهیم. زیرا درکی از معنای «آبی بودن» داریم. پس طبقه‌بندی متأخر از پذیرش طبقات است و این طبقات چیزی جز جوهر و اعراض کلی نیستند. برخی برای گریز از این اشکال به نظریه شباهت پناه بردند و نام‌گرایی «شباهت» را تشکیل دادند. شباهت‌انگاران نیز قسمی از نام‌گرایان هستند، اما از آنجا که نظریه شباهت شیوه متفاوت از نام‌گرایی پیش می‌گیرد، ما به طور جداگانه به آن پرداخته‌ایم.

نظریه شباهت

نظریه شباهت برای حل مشکل دور، در معرفی معیاری برای اعضای یک طبقه از مفهوم شباهت بهره می‌گیرد؛ به این نحو که یک موجود جزئی متعلق به طبقه آبی‌رنگ هاست اگر و تنها اگر متعلق به دسته‌ای معین از جزئی‌های شبیه به هم باشد (Idem, 2002, p353). چیزی که موجب می‌شود بگوییم شیء جزئی a را دارای ویژگی F بدانیم، شباهت a با سایر F های جزئی است. برای مثال: سقراط را سفید یا خردمند می‌دانیم. زیرا شبیه به تمام جزئی‌های سفید یا خردمند است (Rodriguez-Pereyra, 2002, p53). نظریه شباهت همچون دسته قبل دچار دور صریح نیست، اما چالش جدی این دیدگاه معرفی دقیق و غیردوری دسته شباهت است. تلاش‌هایی برای تعریف دسته شباهت انجام شده است که یکی از آنها، معرفی تعدادی از جزئی‌ها به عنوان معیار است؛ طبق این طرح، تنها موجوداتی صلاحیت ورود در طبقه را دارند که به نمونه‌های معرفی شده شبیه

باشند. لو سه ایراد بر این نظریه وارد می‌کند که عبارتند از: فقدان معیار صحیح برای انتخاب نمونه، اختلاف نتایج در طبقه‌ها، شباهت جزئی‌ها در جهات مختلف (Lowe, 2002, p356).

گام اول در تعیین نمونه‌ها در طبقه شباهت، ابهام روش انتخاب است. بر چه اساسی و چگونه باید نمونه‌های معیار را گزینش کرد؟ طرفداران شباهت باید توجیه قابل قبولی برای انتخاب نمونه‌ها داشته باشند. برای مثال، در تعیین معیاری برای مزه شیرین، می‌توان هریک از شیرینی‌های موجود در شربت، نبات و عسل را انتخاب کرد؛ اما بر چه اساس و معیاری می‌توان یکی را بردیگری ترجیح داد؟ بدون ارائه معیاری دقیق و منطقی، انتخاب هریک از موارد فوق امری سلیقه‌ای و دلخواه خواهد بود که فاقد ارزش فلسفی است. بدیهی است که انتخاب هریک از این گزینه‌ها به عنوان معیار، در شکل‌گیری اعضای طبقه مؤثر خواهد بود.

اما ایراد بنیادی‌تری که دامنگیر نظریه شباهت است، وجود حیثیات مختلف در جزئیات است. موجودات عالم جزئی در امور مختلفی از رنگ، شکل، وزن و... با یکدیگر تفاوت دارند. وقتی که از شباهت بین موجودات سخن می‌گوییم، در حقیقت باید تعیین کنیم منظورمان شباهت در چه جهتی است. برای مثال، یاقوت و گل رز از حیث رنگ شباهت دارند چرا که هر دو متصف به سرخی هستند، اما یکی جماد و دیگری نبات است. پس در تشکیل طبقه‌ای شبیه باید حیثیت تشابه مشخص باشد. اما سخن گفتن از «حیثیت» یا «جهت» تشابه، چیزی نیست مگر ارجاعی غیرمستقیم به کلی‌ها. در مثال قبلی گل رز سرخ و یاقوت را در نظر بگیرید، اگر یک گل رز سفید نیز در کنار این دو فرض کنیم، بخواهیم که موجودات شبیه هم را بدون افزودن قیدی دسته‌بندی کنیم، بدون شک هر دو گل رز (سفید و قرمز) در یک طبقه خواهند بود. تنها در صورتی می‌توانیم گل رز سرخ و یاقوت را در یک طبقه قرار دهیم، که شباهت را مقید به جهت «رنگ» کنیم و بدون شک لفظ «رنگ» در اینجا اشاره به یک ویژگی کلی می‌کند. یعنی باید ابتدا جهتی کلی در نظر گرفته شود تا بتوان دو امر جزئی فوق را در زمینه آن با یکدیگر سنجید. لذا در طبقه‌بندی براساس شباهت به طور ناخودآگاه از وجود کلی‌ها کمک گرفته شده است. برخی برای تعریف طبقه شباهت‌ها راه حلی پیشنهاد داده‌اند که بر اساس آن طبقه شباهت، بزرگترین دسته‌ای

است که در آن هر دو عضو با یکدیگر شباهت داشته باشند. دسته‌منتخب باید بزرگترین باشد زیرا در غیر این صورت ممکن است تمامی مصادیق را پوشش ندهد. هرچند که لو این شیوه را بهتر از معیار قبلی می‌داند، اما باز هم دچار کاستی است (Idem, 2002, p356).

با توجه به معیار شباهت، رنگ قرمز و نارنجی باید در یک دسته قرار بگیرند، چرا یک این دو شبیه به یکدیگرند، البته ممکن است گفته شود که این دو کاملاً شبیه به یکدیگر نیستند، اما در پاسخ می‌توان گفت که حتی تمامی رنگ‌های قرمز نیز شباهت کامل ندارند، بلکه بعضی پررنگ‌تر و برخی کم‌رنگ‌تر هستند. حال جهان ممکن را فرض کنید که در آن تنها دو رنگ قرمز و نارنجی وجود دارد. در جهان مذکور مجموعه به دست آمده از دو رنگ قرمز و نارنجی تنها طبقه شباهتی است که در جهان مفروض وجود دارد. زیرا شرط کردیم که طبقه متشکل از جزئی‌ها باید بزرگترین باشد. اگر بخواهیم که هریک از مجموعه‌های صرفاً قرمز و صرفاً نارنجی را لحاظ کنیم، تمامی مصادیق شبیه به هم را احصا نکرده‌ایم، لذا مجموعه ما بزرگترین دسته متشابه نخواهد بود. (لازم به یادآوری است که قرمز و نارنجی را شبیه به یکدیگر فرض کردیم، لذا باید در یک دسته قرار گیرند.) اگر نظام حاکم بر انواع و صفات نظریه شباهت باشد، جهان مذکور را باید دارای یک نوع رنگ بدانیم، حال آنکه بالبداهه می‌یابیم که در جهان مذکور دو نوع رنگ وجود دارد. در حقیقت این معیار موجب می‌شود که دو رنگی که ناین‌همانی آن‌ها برای ما واضح است، ذیل یک طبقه قرار گیرند. لذا قسم دوم از نظریه شباهت نیز در تبیین حقایق جهان ناکارآمد است. از نظر لو تمامی نظریه‌هایی که بر شباهت مبتنی هستند، به تعریفی کاربردی از طبقه شباهت نیازمندند و مطلب دیگر اینکه مسأله شباهت، آمیخته با درجات است؛ شباهت هر دو امر مفروضی دارای شدت و ضعف است (Idem, 2002, p357).

نظریه کلاف

برخی از فیلسوفان جزئی‌ها را به کلی‌ها فروکاست می‌دهند. این گروه، یک موجود جزئی را کلافی از کلیات در نظر می‌گیرند که در کنار یکدیگر جمع شده‌اند (Idem, 2002, p357).

p360). برای مثال یک توپ جزئی متشکل از کلی‌های بسیاری است: جسم بودن، کروی بودن، سفید بودن و

لو ضعف این نظریه را ناتوانی در تبیین تمایز جزئی‌ها می‌داند. اگر دو موجود فرض کنیم که در صفات (رنگ، وزن، شکل و...) یکسانی داشته باشند، در این صورت نمی‌توان این دو را از یکدیگر تمییز داد (Idem, 2002, p361). در حقیقت اشکال لو ناظر بر این مطلب است که یک امر کلی می‌تواند در مکان و زمان‌های متفاوت حضور داشته باشد، لذا تشخیص حاصل نخواهد شد، چه اینکه انضمام کلی‌ها به یکدیگر موجب تشخیص و جزئیت نمی‌شود. نظریه کلاف نیازمند عاملی است که تمامی امور کلی را در کنار یکدیگر جمع‌آوری کند.

نظریه تروپیزم

این نظریه اشیا را مجموعه‌ای از ویژگی‌های جزئی درهم تنیده تلقی می‌کند، لذا از سویی وجود جوهر را انکار می‌کند و از سوی دیگر تحقق کلی‌ها را منکر می‌شود. تروپیست‌ها اعراض جزئی را تنها مقوله جهان می‌دانند. تروپیست‌ها تمامی ویژگی‌ها را جزئی می‌دانند، برای مثال: رنگ موجود در یک صندلی آبی، تنها در این صندلی وجود دارد و هیچ رنگ آبی دیگری در «آبی بودن» با این رنگ اشتراک ندارد. به عبارت دیگر به تعداد اشیا آبی موجود در جهان رنگ‌های آبی متمایزی داریم که با یکدیگر ارتباطی ندارند. ایراد متداول بر این دیدگاه نیز وارد است. چه عاملی باعث می‌شود که بر صندلی‌های مختلف لفظ «آبی» را اطلاق کنیم؟ یا به عبارت دیگر محمول «آبی بودن» و یا واژه «آبی» به چه معناست؟ یقیناً در پاسخ این سوال نمی‌توانند به رنگ یکی از صندلی‌های مذکور و یا هر شیء آبی‌رنگ دیگری اشاره کنند (Idem, 2002, p361). زیرا با توجه به متمایز دانستن ویژگی‌ها از یکدیگر، اگر منظور از لفظ «آبی» رنگ موجود در یکی از اشیا آبی‌رنگ باشد، بر سایر اشیا قابل حمل نخواهد بود. تروپیست‌ها برای حل این مشکل به نظریه شباهت پناه می‌برند. مشکلی که گریبان‌گیر سایر گروه‌های نام‌گرایی بود، متوجه تروپیست‌ها نیست، چرا که در تشابه دو شیء بحث جهت مطرح بود، اما از آنجا که تروپ‌ها یا همان اعراض جزئی اموری بسیط هستند، در تشابه‌شان نیازی به تعیین جهت ندارند. برای مثال از تشابه دو صندلی صحبت می‌کنیم، باید جهت تشابه را در نظر بگیریم. اما برای بررسی

شباهت دو رنگ آبی که در دو مکان متفاوت قرار دارند، نیازی به بررسی جهت نداریم چرا که دو ویژگی مذکور در خود جهتی غیر از «رنگ بودن» ندارند. هرچند که این دسته از نام‌گرایان نسبت به گروه‌های دیگر موفق‌تر پیش رفته‌اند، اما همه آنان با مشکلی بزرگ رو به رو هستند، چه اینکه خود شباهت رابطه‌ای کلی است. از نگاه لو شباهت رابطه‌ای کلی است که توسط چند موجود جزئی که شبیه یکدیگر هستند، نمونه‌دار می‌شود، خواه به نحو بسیط باشد یا در جهتی بین امور مرکب برقرار شود (Idem, 2002, p363).

بنابراین خود رابطه شباهت نیز باید به رابطه‌ای جزئی بین دو موجود جزئی فروکاسته شود. لو پس از جرح و تعدیل‌هایی به این نتیجه می‌رسد که تروپیست‌ها می‌توانند، شباهت را امری ناشی از ذات تروپ‌ها بدانند، در این صورت شباهت رابطه‌ای درونی (Internal Relation) بوده و لذا زیرمجموعه کلی‌ها قرار نخواهد گرفت. البته این مطلب به معنای پذیرش تروپیزم نیست. زیرا این دیدگاه در مسائل دیگری چون تشخیص تروپ‌ها و نحوه تقویم شیء واحد توسط تروپ‌ها دارای نقایص جدی است (Idem, 2002, p365). به عبارت دیگر، حتی شاید نتوان در زمینه بحث از کلی‌ها به تروپیزم ایراد وارد کرد، اما انکار جوهر، مشکلات زبان‌باری را برای این نظریه به بار می‌آورد. لو تمامی نظریات مذکور را ناقص می‌داند و در مقابل آن‌ها از واقع‌گرایی دفاع می‌کند.

تفاوت تقارن‌های اتفاقی و قانون طبیعت

یکی از مهم‌ترین مسائلی که لو برای اثبات کلی‌ها به آن متوسل می‌شود، تبیین قانون طبیعت است. به عقیده او کلی‌ها ملاک خوبی برای تمیز روابط علی از تقارن‌های اتفاقی ارائه می‌دهند. بسیاری از تجربه‌گرایان به پیروی از هیوم، وجود ضرورت طبیعی و یا دسترسی معرفتی به آن را انکار می‌کنند؛ لذا در نظر آنان قانون طبیعت چیزی غیر از عمومیت بخشی (Generalization) در مصادیق جزئی نیست، به این نحو که: «بازای همه الف‌های موجود، اگر الف، ب باشد، آنگاه الف، ج است».

از نظر لو قانون طبیعت ناظر به مصادیق موجود نبوده، بلکه رابطه‌ای ناشی از ذات و طبیعت شیء است که از طریق اتصاف کلیات جوهری (انواع) به کلیات غیرجوهری (ویژگی‌های

کلی) و یا رابطه بین چند نوع طبیعی تبیین می‌شوند. قانون طبیعت امری برخاسته از علیّت و ضرورت بین اشیاست، در حالی که تقارن دائمی این چنین نیست. لو برای درک بهتر تفاوت تقارن‌های دائمی و قانون طبیعت دو مثال ارائه می‌کند:

۱. قطر تمام توده‌های طلا کمتر از یک مایل است.

۲. قطر تمام توده‌های اورانیوم کمتر از یک مایل است.

ما یزای هر دو گزاره در جهان خارج تحقق دارند، اما گزاره اول بیانگر امری اتفاقی است. زیرا «قطر کمتر از یک مایل داشتن» هیچ ارتباطی با ذات و طبیعت طلا ندارد. حتی اگر تمام توده‌های طلای گذشته و آینده نیز قطری کمتر از یک مایل داشته باشند، نمی‌توان عبارت اول را قانونی طبیعی دانست. زیرا اگر توده طلای دیگری نیز فرض شود، نمی‌توان اطمینان حاصل کرد که قطر آن کمتر از یک مایل باشد. در حقیقت ویژگی «کمتر از یک مایل بودن قطر» از ذات طلا برنیامده است. به عبارت دیگر ذات طلا (اعم از ذرات تشکیل دهنده آن و نحوه ترکیب اتم‌ها با یکدیگر) مقتضی این ویژگی (قطر کمتر از یک مایل) نیستند. در مقابل، گزاره دوم مربوط به ذات و طبیعت عنصر اورانیوم است؛ توضیح اینکه جرم بحرانی (critical mass) اورانیوم بسیار کمتر از چیزی است که یک توده اورانیومی بتواند با قطری نزدیک به مایل تشکیل شود. تجاوز از جرم بحرانی منجر به انفجار هسته‌ای و پخش شدن مجدد توده خواهد شد. لذا ساختار درونی اورانیوم، قطری کمتر از یک مایل را ایجاب می‌کند، در نتیجه هر توده اورانیوم دیگری که فرض شود، همین شرایط را خواهد داشت (Idem, 2006, p143). هر چند که هر دو گزاره ما را از وضعیت تمام مصادیق فعلی موضوع آگاه می‌کنند، اما علت ثبوت محمول برای موضوع در هر دو یکسان نیست.

نکته قابل توجه این است که لو درباره طبیعت اورانیوم یعنی نوع (کلی جوهری) آن سخن می‌گوید، در حالی که در باب طلا تنها ویژگی واحدی به مصادیق جزئی موجود نسبت داده شد. به بیان دیگر گزاره اول، قضیه‌ای خارجی است که تنها وضعیت توده‌های طلای موجود را گزارش می‌دهد، اما گزاره دوم قضیه‌ای حقیقیه است که درباره ذات و طبیعت اشیا سخن می‌گوید. گزاره اول حکمی را برای تمامی مصادیق موجود بیان می‌کند، در حالی که حکم گزاره دوم تمامی مصادیق گذشته، حال و آینده را در بر می‌گیرد.

بدون توسل به کلی‌ها، نمی‌توان درباره طبیعت اشیا (و در نتیجه درباره قانون طبیعت) سخن گفت. در حقیقت وقتی قانون طبیعت را بیان می‌کنیم، از اتصاف یک کلی جوهری (نوع) به یک کلی غیرجوهری (صفت) حکایت می‌کنیم و یا اینکه از رابطه بین چند کلی سخن می‌گوییم. برای مثال وقتی می‌گوییم: بنزین اشتعال‌پذیر است، صفت اشتعال‌پذیری را برای نوع بنزین اثبات کرده‌ایم و زمانی که به حل شدن نمک در آب اشاره می‌کنیم، در حقیقت رابطه بین دو نوع را تصدیق کرده‌ایم. لو با بهره‌گیری از کلیات (انواع و صفات) طبیعت موجودات را تشریح کرده و راه خود را از پیروان تجربه‌گرای هیوم جدا می‌سازد.

وضعیت وجودی کلی‌ها

لو معتقد است که کلی‌ها در وجود خود نیاز به مصادیق دارند. در حقیقت کلی را متاخر از جزئی می‌داند. او وابستگی کلی به مصادیق را نوعی وابستگی ضعیف (weak existential dependency) می‌داند (Idem, 1998, p135). به این نحو که کلی‌ها از نظر وجودی به مصادیق خود وابسته هستند، اما این رابطه نوع خاصی از وابستگی است که در آن تنها نوع مصادیق مهم است نه شخص آن‌ها. توضیح اینکه از نظر لو، عرض در هویت و وجود خود کاملاً به جوهر حاملش وابسته است، به طوری که با نابودی جوهر حامل، عرض نیز معدوم خواهد شد. برای مثال سرخی موجود در یک گل سرخ خاص، تنها به همان گل وابسته است و اگر گل مذکور از بین برود، سرخی حاضر در آن نیز نابود خواهد شد. در حقیقت عرض جزئی مذکور به شخص جوهر حاملش نیاز دارد. وابستگی کلی به مصادیقش این‌گونه نیست. زیرا کلی در وجود خود محتاج به مصادیق‌هایی از همان نوع است. برای مثال سرخی مذکور مصداق یک کلی غیرجوهری یعنی رنگ سرخ است. هرچند که رنگ سرخ به این مصداق خود نیازمند است ولی با از بین رفتن سرخی موجود در یک گل خاص، رنگ سرخ (کلی غیرجوهری) از بین نخواهد رفت، چرا که اشیای سرخ دیگری وجود دارند که مصداق رنگ سرخ در آن‌ها موجود است. در حقیقت برای وجود حقیقتی کلی به نام رنگ سرخ باید اشیایی سرخ رنگ در جهان موجود باشند، هرچند که مجموعه اشیای سرخ دائماً در حال تغییر و تحول است (زیرا بعضی از اشیای سرخ از بین می‌روند و بعضی از اشیای به وجود آمده، سرخ هستند). لو این رابطه را وابستگی نرم

(Non-Rigidly Existential Dependency) می‌نامد که بر اساس آن، «یک کلی نه بر مصادیق مشخص، بلکه بر مصداق‌هایی محتاج است». لذا یک کلی تنها در صورتی موجود خواهد بود که جزئی‌هایی به عنوان مصداق داشته باشد. بر اساس این تعریف تنها کلی‌هایی وجود دارند که دارای مصداق باشند، لذا وجود کلی بدون مصداق (Uninstantiated) قابل‌پذیرش نیست (Idem, 2006, p136).

موجودات انتزاعی (Abstract):

از نظر لو، انتزاعی‌ها، موجوداتی هستند که در زمان و مکان (ویا حداقل در زمان) حضور ندارند. امور انتزاعی ویژگی و روابطی که به زمان و مکان مربوط گردد، ندارند (Idem, 1998, p211). معیار دیگری که می‌توان برای این دسته ارائه داد، علیت است. امور انتزاعی دارای فعل و انفعالات علی نیستند و در روابط علی وارد نمی‌شوند. از جمله این امور می‌توان به اعداد، مجموعه‌ها و گزاره‌ها اشاره کرد. در مقابل اموری همچون یک سیب و یا یک گل خاص، اموری انضمامی به حساب می‌آیند، زیرا در زمان و مکان حضور داشته و دارای ویژگی‌ها و روابط زمانی و مکانی هستند. بنابراین منظور لو از انتزاعی، عدم ارتباط علی با دنیای ماده و زمان است (Idem, 2002, p368).

نمونه‌ای از موجودات انتزاعی اعداد هستند. برای مثال، «اول بودن» عدد هفت امری است که به زمان و مکان وابسته نیست. توجه شود که این حقیقت که «هفت، عددی اول است»، وابسته به تعقل و درک ذهن انسان نیست. حتی اگر هیچ موجود عاقلی نیز در گستره هستی یافت نشود، باز هم چنین گزاره‌هایی صادق هستند. لذا نباید بین کشف آن‌ها توسط عقل را با حقیقت خارجی‌شان خلط کرد. جمع و تفریق دو عدد و یا انتساب برخی از ویژگی‌های ریاضی مثل اول بودن، زوج بودن و... مستلزم وجود فاعلی آگاه است که چنین گزاره‌هایی را درک نماید، اما حقیقت چنین مطالبی وابسته به وجود فاعل شناسا نیست. حاصل جمع دو عدد هفت و پنج همواره عدد ثابتی به نام دوازده است، چه شخصی این حقیقت را درک کند یا خیر. درک یا عدم درک چنین رابطه‌ای به صدق و حقیقت آن ضربه‌ای نمی‌زند. صدق‌ساز گزاره‌های فوق همان موجودات انتزاعی (اعداد) و روابط بین آن‌هاست. لذا باید وجود انتزاعی‌ها را تصدیق کنیم.

وضعیت کلی‌ها از نگاه جانانان لو:

برخی از فیلسوفان معتقدند که کلی‌ها به طور کامل در هر یک از مصادیق حضور دارند و دارای زمان-مکان انتشاری (Scattered Spatiotemporal Location) هستند. زمان-مکان یک کلی، در حقیقت مجموع زمان-مکان مصادیق آن است (Idem, 2002, p382). از نظر لو انضمامی دانستن کلی‌ها دارای دو اشکال عمده است: یکی حضور یک امر در مکان-زمان‌های مختلف و دیگری افتادن در دام تروپیزم (Idem, 2002, p385). اشکال اول، ناشی از تقارن رابطه هم‌مکانی است. اگر موجود «الف» با «ب» هم‌مکان باشد، می‌توان گفت که «ب» نیز با «الف» هم‌مکان است. با توجه به این مطلب از نظر لو گر کلی را انضمامی بدانیم، با دو حالت مواجه هستیم:

۱. کلی به طور کامل در هر مصداق حاضر نیست، بلکه هر بخشی از کلی در یکی از مصادیق حضور دارد.

۲. کلی به طور کامل در هر مصداق حاضر است.

فرض اول خلاف بدهت است، چرا که در وقتی انسانیت را بر زید و عمرو و بکر حمل می‌کنیم، هیچ تفاوتی در انسان بودن آن‌ها نمی‌یابیم، انسان بر هریک از این افراد به صورت کامل صدق می‌کند. اشکال دیگر آن است که بر اساس تعریف ارائه شده، انسان وابسته به مصادیق معینی نیست، بلکه تنها به وجود مصادیق‌هایی نیازمند است. اگر هر بخش از انسانیت تنها در یکی از مصادیق باشد و سایر مصادیق از آن تهی باشند، با نابودی مصداق مذکور، انسانیت کلی ناقص خواهد شد. از طرف دیگر دیدگاه اول مستلزم مرکب دانستن کلی‌ها است و همانطور که می‌دانیم، حداقل بعضی از کلی‌ها (مثلا کلی غیر جوهری) مرکب نیستند.

از نظر لو فرض دوم نیز بر حضور یک امر به صورت منتشر در زمان و مکان تاکید دارد که دور از ذهن است. برای مثال فرض کنید که در دو طرف اتاق دو نفر به نام‌های زید و عمرو حضور دارند. بر اساس فرض دوم انسانیت به طور کامل، هم در زید و هم در عمرو موجود است (کلی طبیعی انسان منظور است نه مفهوم آن) لذا می‌توان گفت که:

۱. انسانیت در محل زید (مثلا مکان الف) تحقق دارد.

۲. انسانیت در محل عمرو (مثلا مکان ب) تحقق دارد.

از طرفی می‌دانیم که هم‌مکانی رابطه‌ای متقارن و متعدی است. به عبارت دیگر اگر الف با ج هم‌مکان باشند و ج نیز با ب هم‌مکان باشند، می‌توان گفت الف و ب نیز هم‌مکان هستند. برای مثال عرض سفیدی با توپ هم‌مکان است و عرض گردی نیز با توپ هم‌مکانی دارد. لذا می‌توان گفت که سفیدی و گردی هم‌مکان هستند. حال با توجه به دو مقدمه ذکر شده و تقارن رابطه هم‌مکانی نتیجه می‌شود که زید و عمرو که در دو طرف اتاق ایستاده‌اند هم‌مکان هستند و این خلاف بداهت و باطل است. چنین تناقضی ناشی از فرض انضمامی (درون زمان و مکان) بودن کلی‌ها است.

ایراد دیگری افتادن در دام تروپیست‌ها است. از نظر لو این دیدگاه بسیار به دیدگاه تروپیست‌ها نزدیک است، لذا این فیلسوفان باید توضیح دهند که چرا کلی‌ها به رغم حضورشان در زمان و مکان، به گونه‌ای متفاوت از جزئی‌ها رفتار می‌کنند. به عبارت دیگر چه تفاوتی دارد که یک ویژگی (مثلا رنگ آبی) را در تمامی مکان‌های مصادیق منتشر بدانیم و یا اینکه هریک از مکان‌های مذکور را داری ویژگی (رنگ آبی) منحصر به فرد بدانیم؟ (Idem, 2002, p382). در مقابل، لو معتقد است که تمامی این اشکال‌ها ناشی از انضمامی دانستن کلی‌ها است. لذا خود اشیای کلی را انتزاعی (یعنی خارج از زمان و مکان) می‌داند. وی معتقد است که تفاوت بین رفتار کلی‌ها و جزئی‌ها به واسطه ویژگی‌های زمانی و مکانی است، به عبارت دیگر کلی‌ها رفتاری متفاوت از ساکنان زمان و مکان دارند (Idem, 2002, p384). به بیان دیگر، کلی‌ها خارج از قلمرو زمان و مکان هستند. بنابراین درون مصادیق خود حضور ندارند بلکه فقط برای تحقق به مصادیق نیازمندند.

نقد دیدگاه لو

همه ما در اطراف خود موجوداتی مشاهده می‌کنیم که از لحاظ مفهوم و نام در یک طبقه قرار دارند. برای مثال: از زید و عمرو و بکر و... مفهوم انسان را انتزاع می‌کنیم. هیچ شکی نداریم که مفهوم انسان به نحو حقیقی بر این افراد صدق می‌کند و تمامی آن‌ها خارج از اعتبار و فعالیت ذهنی فاعل شناسا دارای حقیقتی به نام «انسانیت» هستند. پرسش این است که چرا از تمامی این افراد مفهوم واحدی انتزاع می‌شود؟

بنابر اصل صدق‌سازی هر گزارهٔ صادق که ناظر به خارج باشد، نیاز به ما یزای خارجی دارد تا صدق آن را تأمین کند. برای مثال: اگر گزارهٔ «این آب گرم است» صادق باشد، باید در خارج چیزی به عنوان «آب» و «گرم» وجود داشته باشد و «آب» متصف به «گرم» شود. به همین منوال، اگر زید، عمرو و... را در خارج از ذهن انسان بدانیم، باید مصادیق همچون زید، عمرو و... و همچنین «انسان» در خارج تحقق داشته باشند (اعم از اینکه انسان حقیقتی جدای از مصادیق همچون مثل افلاطونی داشته باشد و یا اینکه در ضمن افرادش موجود باشد). محور این ادعا این است که مفاد گزاره‌ای که ناظر به خارج است باید در خارج تحقق داشته باشد. لذا باید چیزی به نام «انسان» در خارج (خواه به صورت مستقل و خواه در ضمن افراد) محقق باشد.

یکی از پاسخ‌های مشهور به این بحث، نظریهٔ مثل افلاطونی است که حقیقت اشیا را امری مجرد و جدای از مصادیق می‌داند. نقد و بررسی دقیق نظریهٔ مثل خارج از ظرفیت و هدف این مقاله است، لذا ما در این جا به آن نمی‌پردازیم. شایان ذکر است که خود لو نیز به صورت مفصل به رد مثل نپرداخته است و تنها دیدگاه خویش را اعلام می‌کند.

در مقابل نظریهٔ افلاطونی، لو کلی را «در ضمن مصادیق یا همان افراد» موجود می‌داند (Idem, 2006, p25). اما با کمی دقت درمی‌یابیم که «تحقق در ضمن افراد» نیز خالی از ابهام نیست و نیاز به تبیین بیشتری دارد. پرسشی که در این مرحله رخ‌نمایی می‌کند این است که اساساً «تحقق در ضمن افراد» به چه معناست؟ آیا یک حقیقت است که در تمامی مصادیق حضور دارد و یا اینکه هر فردی حقیقت منحصر به فرد خویش را دارد؟ هر دو طرف پاسخ به این سوال با ابهاماتی مواجه است. از نظر لو اگر یک حقیقت را در تمامی مصادیق جاری بدانیم، آنگاه شیء واحد متصف به ویژگی‌های متضاد خواهد شد. توضیح اینکه اگر بپذیریم که انسانیت در زید همان انسانیت در عمرو است، لازم می‌آید که برخی از ویژگی‌های زید و عمرو یکی باشد. و این مسئله امری محال است. زیرا برایمان روشن است که ویژگی‌های یکسانی ندارند. برای مثال: زید در مکان الف است و عمرو در مکان ب. به بداهت عقلی می‌یابیم که مکان الف غیر از مکان ب است.

از سوی دیگر، اگر انسانیت موجود در هریک از مصادیق را منحصر به فرد و جدای از دیگری بدانیم، از اصل صدق‌سازی تخطی کرده‌ایم. به این معنا که ما از امور کثیر معنای

واحدی انتزاع می‌کنیم. فرض کنید که انسانیت را «الف» و زید، عمرو و بکر را به ترتیب «ز»، «ع» و «ب» بنامیم. طبق اصل صدق‌سازی محال است که از سه امر متباین به نام‌های «ز»، «ع» و «ب»، چیز واحدی به نام «الف» انتزاع گردد. به عبارت دیگر پذیرش چنین چیزی به این معناست که تنها اعتبار ذهنی ماست که اموری در یک طبقه قرار می‌دهیم و نام واحدی بر آن‌ها می‌گذاریم. برخی از فیلسوفان از پذیرش چنین لازمه‌ای ابا داشته‌اند از این دیدگاه که نام‌گرایی است به دامان نظریه شباهت پناه برده‌اند.

نظریه شباهت برخلاف دسته پیشین، طبقه‌بندی اشیا را ناشی از شباهت بین افراد یک طبقه می‌داند. برخی از اشکال‌های لو بر این نظریه مطرح شد؛ اشکال‌هایی که بیشتر ناظر به معیاری برای طبقه شباهت و یا جهت شباهت بود. اما اشکال دیگری که می‌توان بر این نظریه وارد ساخت، مربوط به واکاوی خود مفهوم «شباهت» است. در حقیقت پیش از هر چیز باید پرسیم که شباهت به چه معناست؟ دو موجود شبیه به یکدیگر کدامند؟

دو پاسخ می‌توان به این پرسش‌ها داد: یکی این که دو شیء مشابه را دارای جزء مشترک بدانیم. برای مثال: دو گوی سفید و سیاه را در نظر بگیرید. جزء مشترک این دو «کروی بودن» است و اجزای دیگرشان همچون رنگ، جنس و... با یکدیگر تفاوت دارند. پاسخ دیگر این است که تشابه را مفهومی اولیه (Primitive) بدانیم که قابل تجزیه و تعریف نیست. در هردو صورت نیز باز این پرسش وجود دارد که آیا یک حقیقت است که در تمامی امور متشابه حضور دارد و یا اینکه هر فردی حقیقت منحصر به فرد خویش را دارد؟ لذا می‌توان گفت که نظریه شباهت نیز به طور غیرمستقیم باید یکی از دو شیق نام‌گرایی و باور به کلی‌ها را بپذیرد.

لو حقیقت مشترک در تمام افراد را واحد می‌داند؛ از طرفی هم نمی‌تواند اتصاف شیء واحد به صفات متضاد را بپذیرد. لذا قلمرو موجودات کلی را از عالم انضمامی به عالم انتزاعی می‌برد. توضیح این که اگر کلی بخواهد در ضمن افراد خود تحقق داشته باشد، باید در زمان و مکان جای گیرد، چرا که خود افراد در زمان و مکان قرار دارند و هرچه همراه آن‌هاست نیز درون زمان و مکان است. از نگاه وی زمانی و مکانی بودن امر کلی، موجب می‌شود که امر واحد متصف به ویژگی‌های متضاد گردد. لذا برای گریز از چنین نتیجه‌ای کلی‌ها را به عالم موجودات انتزاعی ملحق می‌کند.

هرچند که جاناتان لو می‌کوشد از طرفی با نام‌گرایی و از سوی دیگر با مُثل افلاطونی مخالفت ورزد، اما به نظر می‌رسد که نظریهٔ او منجر به یکی از این دو نظریه خواهد شد. طرفداران نظریهٔ لو باید تبیین کنند که منظور از عالم انتزاعی‌ها چیست؟ در حقیقت باید موطن موجودات کلی مشخص شود.

اگر منظور از امور انتزاعی، صور و مفاهیم موجود در ذهن انسان باشد، دچار نام‌گرایی خواهیم شد. البته چنین تفسیری از عالم انتزاعی بعید است. زیرا لو امور انتزاعی را خارج از قلمرو زمان و مکان می‌داند و از طرفی این امور با عالم انضمامی رابطهٔ علی ندارند. تفسیر دیگر از عالم انتزاعی بر خلاف صورت اول، امری غیرذهنی است. در این نگاه، امور کلی ساکنان عالمی خارج از زمان و مکان هستند که مستقل از ذهن انسان‌ها تحقق دارند. این تفسیر قرابت شدیدی با دیدگاه افلاطون دارد تا آن‌جا که شاید بتوان گفت که خود آن است. زیرا موجودات کلی نیز مانند مُثل افلاطونی درون عالم مجردات جای خواهند گرفت. تنها تفاوت نظریهٔ لو با مُثل افلاطونی در این است که افلاطون عالم مجردات و مثل را بر عالم محسوس و مصادیق مقدم می‌دانست، اما لو کلی‌ها را متاخر از افراد می‌داند، به این معنا که در نظام مقولاتی لو کلی برای موجودیت به مصداق نیاز دارد.

اشکال دیگر این است که لو موجودات کلی را مربوط به قلمرو انتزاعی‌ها می‌داند و موجودات انتزاعی نیز با موجودات عالم انتزاعی رابطهٔ علی ندارند. از طرفی به عقیدهٔ لو کلی بدون مصداق وجود ندارد و هر موجود کلی برای تحقق به مصادیقی نیاز دارد. حال وضعیتی را فرض کنید که تمامی افراد یک نوع مثل آهن، گربه یا هر نوع دیگری از بین می‌روند. در چنین حالتی نوع که همان کلی است نیز به تبع افراد خود که همان جزئی‌ها هستند، نابود می‌گردد. به عبارت دیگر تغییر در عالم موجودات انضمامی (نابودی مصادیق یک نوع) موجب تغییر در عالم انتزاعی (نابودی نوع یا همان کلی) خواهد شد. پس بین عالم انضمامی و انتزاعی رابطهٔ علی برقرار است.

با توجه به توضیحات فوق می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که هرچند جاناتان لو گام‌های اساسی را در اثبات کلی‌ها می‌پیماید، اما در تبیین نحوهٔ وجود کلی‌ها و جایگاه آن‌ها ناموفق است. به عبارت دیگر در نظام مقولاتی لو، موطن کلی‌ها ناشناخته است. دقیقاً معلوم نیست

مقصود از انتزاعی، ذهنی است یا خارجی. اگر موطن را ذهنی بدانیم، در دام نام‌گرایی خواهیم افتاد و اگر خارجی بدانیم، به کلی افلاطونی نزدیک می‌شویم.

نظریه قابل دفاع

نگارندگان بر این باورند که می‌توان کلی‌ها را انضمامی دانست و به ابهامات ناشی از چنین نگاهی پاسخ گفت. پیش‌تر گفتیم که برخی از فیلسوفان انضمامی دانستن کلی‌ها مستلزم تناقض می‌دانستند. تناقض پنداشتن چنین امری، ناشی از خلط احکام جزئی‌ها و کلی‌هاست. امر کلی را می‌توان مقسم مصادیق جزئی دانست و از آن جا که مقسم در اقسام خود حضور دارد، کلی نیز امر واحدی است که می‌تواند زمان‌ها و مکان‌های مختلفی را اشغال کند.

باید گفت که تمام اموری که منجر به تناقض و اتصاف امر واحد به امور متضاد می‌شود، در حوزه جزئی‌ها هستند و انتزاع امر واحدی که از مصادیق انتزاع می‌شود، مربوط به کلی محقق در شیء است. با این تقریر می‌توان گفت که امر کلی و جزئی هر دو در اشیا وجود دارند و منشأ اشتباه، نسبت دادن احکام جزئی‌ها به کلی‌ها است.

امر کلی می‌تواند در امور مختلف حضور یابد. همانطور که «کلمه» در ضمن اسم و فعل و حرف تحقق پیدا می‌کند. اگر کلمه به صورت اسم ظاهر شود، فاقد زمان مشخص است و اگر در قالب فعل درآید، زمان دار است، بنابراین کلمه که مقسم انحاء سه‌گانه است، هم زمان دار است (وقتی که در فعل می‌آید) و هم بی‌زمان است (وقتی که در اسم می‌آید). لفظ «زید» را در نظر بگیرید: این لفظ در عین اینکه اسم است، بی‌زمان است، کلمه است، سه حرفی است. چنین نیست که اگر لفظی اسم باشد، کلمه نباشد. به عبارت دیگر یک لفظ در آن واحد می‌تواند اسم و کلمه باشد. به همین منوال کلی که مقسم است نیز در ضمن افراد موجود است. «انسانیت» در ضمن افراد مختلف اعم از زید و عمرو و بکر حضور دارد و در هر یک از این افراد ویژگی‌های خاصی را می‌پذیرد. انسانیت موجود در زید دقیقا همان انسانیت موجود در عمرو است، به بیان دقیق‌تر انسانیت زید و عمرو با یکدیگر وحدت عددی دارند. ویژگی‌های مختلف زید و عمرو موجب اتصاف امر واحد (انسانیت) به امور متضاد نمی‌شوند. زیرا وضعیت وجودی کلی‌ها به گونه‌ای است که می‌توانند در مصادیق

مختلف انتشار یابند. جزئی‌ها و کلی‌ها، اجزای سازنده اشیا پیرامون ما هستند. هر یک از امور جزئی و کلی، احکام مربوط به خود را دارد. احکامی مانند: اشتراک‌ناپذیری و یک مکانه بودن مربوط به حوزه جزئی‌هاست. از آن جا که حیثیت تشخص اشیا پیرامون برای ما روشن‌تر است، ذهن ما احکام جزئی‌ها را به اشتباه به کلی‌ها نیز نسبت می‌دهد. به بیان دیگر موجودات خارجی دو دسته‌اند، یکی موجودات جزئی که در زمان واحد تنها در یک مکان حضور دارند و دیگری کلی‌ها در در زمان واحد می‌توانند در چند مکان باشند؛ هر چند که چنین امری ممکن است کمی دور از ذهن به نظر برسد، اما خاصیت وجود کلی چنین است که قابلیت انتشار در گستره زمان و مکان را دارند. با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت که کلی امری است که قابلیت حضور در مکان‌های مختلف و اتصاف به ویژگی‌های متعدد و گاه متضاد را دارد و این امر ناشی از نحوه وجود آن‌هاست.

نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب مذکور، تنها راه تبیین قانون طبیعت، ساختارهای ذهنی و زبانی و همچنین صدق‌سازی گزاره‌های علمی در جهان خارج پذیرش کلی‌هاست، یعنی زمانی می‌توان قانون‌های طبیعت، انتخاب نام واحد برای دسته‌ای از اشیا و همچنین صدق گزاره‌های ناظر به برخی از پدیده‌های طبیعی را پذیرفت که وجود امری مشترک در مصادیق مختلف را بپذیریم. از سوی دیگر انتزاعی دانستن کلی‌ها ما را در دام تروپیزم و یا مثل افلاطونی می‌اندازد، لذا باید تصدیق کنیم که کلی امری است که در ضمن افرادش و در زمان و مکان حضور دارد. ایرادهای وارد بر چنین نظریه‌ای ناشی از تحمیل احکام جزئی‌ها بر کلی‌هاست. به عبارت دیگر کلی موجودی است که ذاتی منتشر دارد و می‌تواند در زمان‌ها و مکان‌های مختلف حاضر شود و صفات گوناگون را بپذیرد، بر خلاف جزئی که تنها متعلق به زمان و مکان خاصی است و نمی‌تواند صفات متضاد را بپذیرد. بنابراین باید گفت که استدلال‌های جان‌اتان لو مبنی بر واقع‌گرایی معتبر است اما تبیین او از نحوه وجود کلی‌ها در جهان خارج قابل قبول نیست.

مشارکت نویسندگان

نگارش متن مقاله فوق از مهران نجفی (نگارنده مسئول) است. تحقیق، نظریه‌پردازی و نتایج علمی آن حاصل فعالیت مشترک دکتر عبدالرسول کشفی و مهران نجفی است.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد «بررسی تطبیقی مقولات ارسطویی از نظر جاناتان لو و ابن‌سینا» اثر مهران نجفی به راهنمایی دکتر عبدالرسول کشفی و مشاوره دکتر مهدی عظیمی است که در شهریور ۱۳۹۹ در دانشکده الهیات دانشگاه تهران دفاع شده است.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع و مآخذ

- Aaron R. I. *Two Senses of The Word Universals*. Mind. 1939; 48(190):168-185.
- Lotfi M. [Translation of *Metaphysics*]. Aristotle (Author). Tehran: Tarhe no Publications: 2006. Persian.
- . [Translation of *Dialogues* (4 Volume)]. Plato (Author). Tehran: Kharazmi Publications: 2001. Persian.
- Koons R. C. and Pickavance T. H. *The Atlas of Reality: A Comprehensive Guide to Metaphysics*. Wiley-Blackwell; 2017.
- Locke, J. *An Essay Concerning Human Understanding*, Oxford: Oxford University Press; 1999.
- Lowe E. J. *The Possibility of Metaphysics*, Oxford: Oxford University Press; 1998.
- , *A Survey of Metaphysics*. Oxford: Oxford University Press; 2002.
- , *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural*, Oxford: Oxford University Press; 2006.
- Moallemi H. [Presence of Natural Universal in External World and Fundamentality of Existence; Compatibility or Incompatibility]. Journal of Hikmate Islam. 2015; 3(6) 135-148. Persian.

Rodriguez-Pereyra G. *Resemblance Nominalism: A Solution to the Problem of Universals*. Oxford: Oxford University Press; 2002.

معرفی نویسندگان

عبدالرسول کشفی عبدالرسول کشفی، دانشیار دانشکده الهیات دانشگاه تهران در رشته فلسفه و کلام اسلامی و همچنین فلسفه دین است. او کارشناسی خود را در رشته مهندسی راه و ساختمان از دانشگاه شیراز اخذ کرد و موفق به دریافت کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی خود را در رشته فلسفه و کلام اسلامی از دانشگاه تربیت مدرس شد. از حوزه‌های کاری ایشان می‌توان به فلسفه تحلیلی و همچنین معرفت‌شناسی اشاره کرد. کتاب ایشان با نام چپستی و امکان معرفت در سال ۱۳۹۹ توسط انتشارات سمت به چاپ رسید. حوزه تخصص ایشان فلسفه تحلیلی، معرفت‌شناسی و فلسفه دین است.

Kashfi, A, professor, philosophy, university of Tehran, Tehran, Iran

✉ akashfi@ut.ac.ir

مهران نجفی مهران نجفی متولد ۱۳۷۱ و فارغ‌التحصیل کارشناسی فلسفه و کلام اسلامی از دانشگاه پیام‌نور (واحد تهران جنوب) است. او کارشناسی ارشد همین رشته را در دانشکده الهیات دانشگاه تهران گذراند و پایان‌نامه خود را با موضوع «بررسی تطبیقی مقولات ارسطویی از نظر جانانان لو و ابن‌سینا» به راهنمایی عبدالرسول کشفی و مشاوره مهدی عظیمی دفاع کرد. او تحصیل خود را در سال ۱۳۹۹ در رشته دکتری حکمت متعالیه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی آغاز کرده است.

Najafi, M, phd student, philosophy, Institute for Humanities and Cultural Studies

✉ Mehranajafi71@gmail.com

How to cite this paper:

Mehran Najafi, Abdolrasoul Kashfi (2022). Critical Analysis of E. J. Lowe's View Regarding Universals. *Journal of Ontological Researches*, 10(20), 643-669. Persian.

DOR: 20.1001.1.23453761.1400.10.20.11.9

DOI: 10.22061/orj.2021.1662

URL: https://orj.sru.ac.ir/article_1662.html

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to SRU Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی